

SOSYOLOGCA

OCAK-ARALIK 2016

CİLT:6 SAYI:11-12

ISSN: 2146-5207

SANA BİR SIR SÖYLEYECEĞİM, KORKUYORUM SENDEN

Ferah KURT

Özet: Geleneksel kurumlardan modern oluşumlara, her türlü otorite aygıtı karşısında sesini içine akıtmak zorunda kalmanın, meşum bir yalnızlığa itilmenin, asgari bir güvenlik duygusundan bile mahrum bırakılmanın duygu indeksindeki ifadesi korku değil de nedir? Siyasi, iktisadi, içtimai... Bütün bunların ardını noktlayan altı konson, dört vokal ve dört heceden oluşan hem de Türkçe, tek kelime ile: KORKUYORUZ!

Anahtar Kelimeler: Franz Kafka, Gregor Samsa, "Dönüşüm".

"I WILL TELL YOU A BIG SECRET, I AM AFRAID OF YOU"

Ferah KURT

Abstract: From traditional institutions to modern formations, what is the expression in the index of emotion of having to pour your voice in the face of all kinds of authority apparatus, of being pushed into an ominous loneliness, being deprived of even a minimum sense of security, if not fear? Political, economic, social ... Composed of six consonants, four vocals and four syllables, all in Turkish, in one word: WE FEAR!

Keywords: Franz Kafka, Gregor Samsa, 'Transformation'.

“SANA BÜYÜK BİR SIR SÖYLEYECEĞİM, KORKUYORUM SENDEN”

Ferah Kurt

Böyle demişti Luis Aragon sevgilisi Elsa'ya yazdığı şiirlerin birinde. *Mutlu Aşk Yoktur* diyen şairin savaş sonrası yazdığı şiirlere bakıldığında savaş yıllarının yarattığı psikolojiyi görmek mümkündür. *Yemekten sonra cinayetlerin işlendiği, insanların sinekler gibi ölüp gittiği*, tedirginliğin, umutsuzluğun toplumsal bir histeriye dönüştüğü Paris'te yaşamanın mutlulukla uzlaşır bir tarafı kalmamıştır.

İhanet, nefret, intikam...

Nicedir toprağa dikilen ve filizlenen *kötülük çiçeklerinin* insan yaşamını mahkum ettiği tonalite gövdesini bir sokak lambasından boşluğa bırakıveren Nerval'in son gecesi gibi “siyah- beyaz”dır.

Aragon'un hakkı var, herkesin bir korku nesnesine dönüştüğü bir dünyada ölmek sevmekten elbette daha kolaydır.

Bostan Korkulukları ve 'Masalın da Yırtılıverdiği Yer'

Kargadan darı esirgediği, tarla faresinin ekmeğine mani olduğu, şahini, kartalı, serçeyi korkuttuğu için ebedi bir yalnızlığa mahkum edilen bostan

korkuluğunun kederli yazgısını hatırlamayanımız yoktur, çocukluğun soğuk gecelerini ısıtan masallardan.

Cinler, periler, tepegözler, gulyabaniler, bostan korkulukları...

Mitolojik karakterlerin, muhayyel varlıkların, insan anatomisini taklit eden tuhaf objelerin uyardığı korku mekanizması fizyolojik yapıyı taciz eden semptomlarla birlikte tehdidin ortadan kalkması halinde haz vadeden garip bir rezonansı da beraberinde getirirdi.

Dediği gibi şairin “eskidendi”. Durum artık çok farklı. Bostan korkuluğu ve muadili objelerin tetiklediği korku denilen tabii duygu modülü çocuklukla birlikte tarihe tevdi edildi; bunların yerine doğadan, doğallıktan uzak, öznesi insan olan sayısız korku nesnesi üretildi.

Gregor Samsa’dan Bostan Korkuluğuna

“Gregor Samsa bir sabah, sıkıntılı rüyalar gördüğü uykusundan uyandı-ğında, kendini yatağında ürkütücü dev bir böceğe dönüşmüş buldu. Zırh gibi sert sırtının üstüne yatıyordu; başını biraz kaldırdığında, üzerinde neredeyse yere düşmek üzere olan yorganın durduğu boğum boğum, kahverengi, yassı karnını gördü. Bedenine oranla acınacak kadar ince görünen bir sürü bacakçık, gözlerinin önünde çaresizce titreşip duruyordu”.

Dönüşüm adlı hikayesinin serimini yukarıda verdiğimiz paragrafla başlatmıştı Franz Kafka.

Siyaset, din, etik, hatta verili estetik karşısındaki tavırlarıyla dikkat çeken pek çok sanatçı ve sanat eseri vardır. Bu sanatsal anlatıların çoğunda tarihsel koşullarıyla hesaplaşan motifler, prototipler bulunur. Ne var ki bir çırpıda aklımıza gelen iki çarpıcı eser vardır ki o da resimde Pablo Picasso’nun Guernica’sı ile edebiyatta Franz Kafka’nın Dönüşüm ya da- nam-ı diğer – Değişim’inden başkası değildir.

İyonyalı bir köle gibi zincirlerinden tiksinen Gregor Samsa’nın egosantrik sembollerin – baba, patron vb.- oluşturduğu “Ceza Sömürgesi”nden kurtulup özgürleşmesi hissettiği nispette tiksinti uyandırmak koşuluna bağlıdır. Metamorfoz! Gregor Samsa bir sabah uyandığında böcekleşmiştir. Bostan korkulukları ile Gregor Samsa arasındaki en belirgin analogik hattı “oluş sebepleri” ile formüle etmek mümkündür. Alegorik nesnesi farklı olsa da Kafka’yla aynı estetik tepkide buluşan Mehmet Veysi Boran 21. yüzyıl insanının iç-evrenini yeni bir “Dönüşüm” ile yeniden sorunsallaştırıyor.

Tiksinti veya ürperti hissine dair Gregor Samsa’nın dış-çevre ile kurduğu iş-teş ilişki bostan korkuluklarında dönüşlü eylem esasına dayanıyor. Yani yüzleş-

menin, hesaplaşmanın yöneldiği varlık hem özne hem de nesne pozisyonunda bulunuyor. Öznesi-nesnesi kendinde mündemiç olan bu benliğin, *hiç olmaktan var olma durumuna* geçebilmesi sanatçının fotoğraflarda stilize ettiği korkularla arasındaki “gordion düğümü”nü, yani göbek bağına kesmesine bağlıdır.

Sanatçının Vergisi

Siyasal basıncın, ekonomik sıkıntuların, sosyolojik bunalımın yarattığı mazeret psikolojinin evvela nevroza sonra psikoza evrilmesi kaçınılmazdır. Koestler, sanatçı ile nevroz arasındaki ilişkinin tesadüfi değil tevafuki olduğunu söyler. Burada önemli olan sanatçı ile henüz nevroz sınırını ihlal etmeyen bunalıtı arasındaki ilişkiyi fonksiyonel bir hale getirip sanatsal üretimin lehine dönüştürmektir.

Çevre kirliliğinin, teknolojik vahşetin, politik kaosun, ekonomik krizlerin, etnik meselelerin insan ruhunda açtığı gediklerden nasibini alan isimlerden biri, Mehmet Veysi Boran. Körlüğün, sağırlığın ve dilsizliğin “akıllıca” sayıldığı bir çağın “ideal insanı” olmayı duyusu, görüşü ve anlatışıyla reddediyor. Sosyoloji formasyonunun yanı sıra felsefe eğitimi alan ve bütün bu okuma süreçleri içinde edebiyata ayrıcalıklı bir yer açan Boran, öğrenmenin beraberinde getirdiği sorumluluğu yüklenmekten, huzursuzluğu hissetmekten kaçınmıyor. Bu fotoğraflarla da “erginliği”ni ve “ödev ahlakını” belgeliyor.

KORKUYORUZ!

Geleneksel kurumlardan modern oluşumlara, her türlü otorite aygıtı karşısında sesini içine akıtmak zorunda kalmanın, meşum bir yalnızlığa itilme-

nin, asgari bir güvenlik duygusundan bile mahrum bırakılmanın duygu indeksindeki ifadesi korku değil de nedir?

Siyasi, iktisadi, içtimai... Bütün bunların ardını noktlayan altı konson, dört vokal ve dört heceden oluşan hem de Türkçe, tek kelime ile: KORKUYORUZ!

Sanatçı Mehmet Veysi Boran'ın deklanşöre edip dikkatimize tabettiği bu fotoğraflar bireysel epizotların da içkin olduğu toplumsal bir topoğrafyayı ibraz etmekle kalmıyor, tikelden tekmile; yüzleşme, usavurma ve hesaplaşma vetiresine de aracı oluyor. Sanatçının izleyiciye hatırlattığı kendilik algısı izleyici bireyi içe-bakışa davet ediyor. Sergi boyunca izlediğimiz her fotoğraf karesi kısılan, ruhumuzun çatlaklarına saklanan iç sesimizi şiddetli bir gürültüye dönüştürüyor; boşalan çatlaklarımızı tıpkı bir fay hattı gibi harekete geçiriyor. Sonrası malum, atmosferimizde oluşan bu sismik dalga sayesinde ta diplere yuvarladığımız ödünler, vergiler kendilerini nicedir presleyen rijit katmanlardan kurtulup muzaffer bir savaşçı gibi karşımıza dikiliveriyor. İşte geldik meydan muharebesine! İnsanın habitatında yol alırken karşılaştığı en çetin handikaptır bu aşama. Hele de ürküttüğü için kendi gölgesinden bile soyunan insan için!... Yine de metaneti elden bırakmamak lazım, nitekim öldürdüklerinin dirimselliği karşısında dehşete kapılan "benliğin" katilinden hesap sormayı bekleyen bir maktul gibi agorada volta atan muhatabının karşısına çıkmaktan başka çaresi yoktur artık. Zira bütün mesele: "to be or not to be" yani olmak ya da olmamaktır.

Not: 1985'ten bu yana fotoğraf sanatıyla ilgili faaliyet gösteren Fotogen Derneği'nin fotoğraf ustası Şinasi Barutçu anısına bu yıl 25.sini düzenlediği fotoğraf yarışmasında 3 yıl ve 3 turu geride bırakan sanatçı Mehmet Veysi Boran "Korkuyorum" adlı projesiyle ve Şinasi Barutçu Kupasını aldı.